

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

**Η απόφαση του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη
να μιλήσει στους νέους**

Πνύκα, 13 Νοεμβρίου 1838

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Φ. Σ. ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

ΑΘΗΝΑ 2024

Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ ΝΑ ΜΙΛΗΣΕΙ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

Πανταχοῦ ἐξεφράζετο ἡ ἀποδοκιμασία τοῦ κυβερνητικοῦ συστήματος, καὶ ὁ πόθος πρὸς τὸ Σύνταγμα ὁσημέραι ἐγίνετο ζωηρότερος. Δὲν ἦτο πλέον ἡ νέα γενεά, οἱ σπουδασταὶ τοῦ Γυμνασίου καὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς πρωτεύουσας, οἱ συνεχῶς ἐπιδεικνύοντες τὰ τοιαῦτα εὐγενῆ αἰσθήματα, ἦσαν καὶ διδάσκαλοι καὶ καθηγηταὶ καὶ προὔχοντες πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοί, καὶ ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς. Ὁ γέρον Κολοκοτρώνης, ὁ οὕτω πᾶσι περιποιούμενος παρὰ τοῦ Μονάρχου Ὅθωνος, ἔλθων μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς τὸ Γυμνάσιον, καὶ ἄκροασθεὶς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Γυμνασιάρχου Γενναδίου, ἀναπτύσσοντος τεμάχιόν τι δημηγορίας ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Θουκυδίδου, ἐπὶ τοσοῦτον ἐνθουσιάσθη ὅπως καὶ οὗτος ὁμιλήσῃ εἰς τὴν νέαν γενεάν ὑπὲρ Πατρίδος, ὥστε παρεκάλεσε τὸν Γυμνασιάρχην νὰ συναθροίσῃ τοὺς μαθητὰς πάντας ἐκτὸς τῆς πόλεως εἰς τὴν Πνύκα, ἵνα ἐκφωνήσῃ καὶ ὁ μακάριος Γέρον Κολοκοτρώνης λόγον πρὸς τὴν νεολαίαν. Ὁ ἐνθους ἀληθοῦς πατριωτισμοῦ ἀείμνηστος Γεννάδιος ἐξετέλεσε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ σεβαστοῦ Γέροντος καὶ τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς τῶν Ταξιαρχῶν, εἰδοποιήθησαν πάντες οἱ μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου νὰ συναθροισθῶσιν εἰς τὸ κατάστημα αὐτοῦ ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι θέλει τοῖς δεῖχθῆ τί περιέργον.

Ἡ ἀναπτυχθεῖσα περιέργεια τὴν ἐπιούσαν ἐφείλκυσε πάντας εἰς τὸ Γυμνάσιον, καὶ σὺν αὐτοῖς καὶ πλῆθος ἄλλων περιέργων· ἐπληρώθη τὸ κατάστημα προσώπων, ὅτε πάντες οἱ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι συνῆλθον, καὶ μετ' ὀλίγου ἰδοὺ ἔρχεται καὶ ὁ Γέρον Κολοκοτρώνης ἐνδεδυμένος τὸ ἐρυθροῦν φόρεμά του· τὸ πλῆθος διεχωρίσθη αὐτομάτως καὶ ὁ σεβαστὸς Γέρον διελθὼν ἀνέβη πρὸς τοὺς καθηγητάς. Μετ' ὀλίγον ὁ Γυμνασιάρχης ἀποτεινόμενος πρὸς τὸ πλῆθος ἐκ τοῦ θαλάμου, εἶπεν· «*Ἀκολουθεῖτε, δείζομεν ὑμῖν περιέργον τι*». Κατέβησαν τὰς κλίμακας καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἔχοντες τὸν Γέροντα ἐξῆλθον διευθυνόμενοι πρὸς τὸν λεγόμενον ναὸν τοῦ Αἰόλου, καὶ ἐκεῖθεν διευθύνθησαν εἰς τὴν Πνύκα πρὸς οὐδένα γνωστοῦ ὄντος ποῦ διευθύνοντο· τὸ ἔκτακτον φαινόμενον τοῦτο ἐφείλκυσε τὸ περιέργον πλῆθος.

Οὕτως ἀφιχθέντες, εἰς Πνύκα, μετὰ μικρὰν ἀνάπαυλαν ἀνίσταται ὁ Γέρον, πατῶν ἐπὶ τοῦ βήματος τῆς Πνυκός, καὶ ἤρξατο ἐκφωνῶν λόγον, ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν νεολαίαν. Ἀφ' οὗ ἐξιστόρησε τὰ τῆς τουρκικῆς δουλείας, τὰς ιδέας καὶ τὰ περὶ αὐτονομίας αἰσθήματα τῶν ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐξιστόρησε τὰ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος καὶ τὸ αἶσθημα τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν ἰσονομίαν καὶ τὰ περὶ τῆς τότε πολιτικῆς καταστάσεως κ.λπ. Αἴφνης ἀναφαίνεται σμῆνος χωροφυλακῆς, ἔρχεται καὶ διαλύει τὴν συνάθροισιν. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης διαβληθεὶς τῷ Βασιλεῖ, μικροῦ δέοντος νὰ ὑποστῇ δεινὰ, ἐὰν ὁ φιλόπατρις Γυμνασιάρχης Γεννάδιος καὶ ἄλλοι καθηγηταὶ δὲν παρίστανον τῷ Βασιλεῖ τὸ ἀθῶον τῆς πράξεως.

* Ἰωάννης Π. Πύργας, «Περὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἀρμοδίου πολιτεύματος ὑπὸ φυσικὴν ἔποψιν», Ἐν Ἀθήναις: Τύποις τοῦ Φωτός, 1867, σσ. 31-32)

Παιδιά μου!

Εἰς τὸν τόπο τοῦτο, ὅπου ἐγὼ πατῶ σήμερα, ἐπατοῦσαν καὶ ἐδημηγοροῦσαν τὸν παλαιὸ καιρὸ ἄνδρες σοφοί, καὶ ἄνδρες μὲ τοὺς ὁποίους δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ συγκριθῶ καὶ οὔτε νὰ φθάσω τὰ ἴχνη των. Ἐγὼ ἐπιθυμοῦσα νὰ σᾶς ἰδῶ, παιδιά μου, εἰς τὴν μεγάλη δόξα τῶν προπατόρων μας, καὶ ἔρχομαι νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅσα εἰς τὸν καιρὸ τοῦ ἀγῶνος καὶ πρὸ αὐτοῦ καὶ ὕστερα ἀπ' αὐτὸν ὁ ἴδιος ἐπαρατήρησα, καὶ ἀπ' αὐτὰ νὰ κάμωμε συμπερασμοὺς καὶ διὰ τὴν μέλλουσαν εὐτυχίαν σας, μολονότι ὁ Θεὸς μόνος ἠξεῦρει τὰ μέλλοντα. Καὶ διὰ τοὺς παλαιοὺς Ἑλληνας, ὁποίας γνώσεις εἶχαν καὶ ποία δόξα καὶ τιμὴν ἔχαιραν κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη τοῦ καιροῦ των, ὁποίους ἤρωας, στρατηγούς, πολιτικοὺς εἶχαν, διὰ ταῦτα σας λέγουν καθ' ἡμέραν οἱ διδάσκαλοί σας καὶ οἱ πεπαιδευμένοι μας. Ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀρκετός. Σᾶς λέγω μόνον πὼς ἦταν σοφοί, καὶ ἀπὸ ἐδῶ ἐπῆραν καὶ ἐδανείσθησαν τὰ ἄλλα ἔθνη τὴν σοφίαν των.

Εἰς τὸν τόπον, τὸν ὁποῖον κατοικοῦμε, ἐκατοικοῦσαν οἱ παλαιοὶ Ἑλληνες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους καὶ ἡμεῖς καταγόμεθα καὶ ἐλάβαμε τὸ ὄνομα τοῦτο. Αὐτοὶ διέφεραν ἀπὸ ἡμᾶς εἰς τὴν θρησκείαν, διότι ἐπροσκυνοῦσαν τὲς πέτρες καὶ τὰ ξύλα. Ἀφοῦ ὕστερα ἦλθε στὸν κόσμον ὁ Χριστός, οἱ λαοὶ ὅλοι ἐπίστευσαν εἰς τὸ Εὐαγγελίόν του, καὶ ἔπαυσαν νὰ λατρεύουν τὰ εἰδῶλα. Δὲν ἐπῆρε μαζὶ του οὔτε σοφοὺς οὔτε προκομμένους, ἀλλ' ἀπλοὺς ἀνθρώπους, χωρικοὺς καὶ ψαράδες, καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔμαθαν ὅλες τὲς γλῶσσες τοῦ κόσμου, οἱ ὁποῖοι, μολονότι ὅπου καὶ ἂν ἔβρισκαν ἐναντιότητες καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ τύραννοι τοὺς κατέτρεχαν, δὲν ἠμπόρεσε κανένας νὰ τοὺς κάμη τίποτα. Αὐτοὶ ἐστερέωσαν τὴν πίστιν.

Οἱ παλαιοὶ Ἑλληνες, οἱ πρόγονοί μας, ἔπεσαν εἰς τὴν διχόνοια καὶ ἐτρώγονταν μεταξύ τους, καὶ ἔτσι ἔλαβαν καιρὸ πρῶτα οἱ Ῥωμαῖοι, ἔπειτα ἄλλοι βάρβαροι καὶ τοὺς ὑπόταξαν. Ὑστερα ἦλθαν οἱ Μουσουλμάνοι καὶ ἔκαμαν ὅ,τι ἠμποροῦσαν, διὰ νὰ ἀλλάξῃ ὁ λαὸς τὴν πίστιν του. Ἐκοψαν γλῶσσες εἰς πολλοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἔστάθῃ ἀδύνατο νὰ τὸ κατορθώσουν. Τὸν ἕνα ἔκοπταν, ὁ ἄλλος τὸ σταυρὸ τοῦ ἔκαμε. Σὰν εἶδε τοῦτο ὁ σουλτᾶνος, διόρισε ἕνα βιτσερέ [ἀντιβασιλέα], ἕναν πατριάρχη, καὶ τοῦ ἔδωσε τὴν ἐξουσία τῆς ἐκκλησίας. Αὐτὸς καὶ ὁ λοιπὸς κληρὸς ἔκαμαν ὅ,τι τοὺς ἔλεγε ὁ σουλτᾶνος. Ὑστερον ἔγιναν οἱ κοτζαμπάσηδες [προεστοί] εἰς ὅλα τὰ μέρη. Ἡ τρίτη τάξη, οἱ ἔμποροι καὶ οἱ προκομμένοι, τὸ καλύτερο μέρος τῶν πολιτῶν, μὴν ὑποφέρνοντες τὸν ζυγὸν ἔφευγαν, καὶ οἱ γραμματισμένοι ἐπῆραν καὶ ἔφευγαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, τὴν πατρίδα των, καὶ ἔτσι ὁ λαός, ὅστις στερημένος ἀπὸ τὰ μέσα τῆς προκοπῆς, ἐκατήντησεν εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, καὶ αὐτὴ αὐξάνει κάθε ἡμέρα χειρότερα· διότι, ἂν εὐρίσκετο μεταξύ τοῦ λαοῦ κανεὶς μὲ ὀλίγην μάθησιν, τὸν ἐλάμβανε ὁ κληρὸς, ὅστις ἔχαιρε προνόμια, ἢ ἐσύρετο ἀπὸ τὸν ἔμπορον τῆς Εὐρώπης ὡς βοηθός του ἢ ἐγίνετο γραμματικὸς τοῦ προεστοῦ. Καὶ μερικοὶ μὴν ὑποφέροντες τὴν τυραννίαν τοῦ Τούρκου καὶ βλέποντας τὲς δόξας καὶ τὲς ἡδονὰς ὅπου ἀπελάμβαναν αὐτοί, ἄφηναν τὴν πίστη τους καὶ ἐγίνοντο Μουσουλμάνοι. Καὶ τοιοῦτοτρόπως κάθε ἡμέρα ὁ λαὸς ἐλίγνενε καὶ ἐπτώχαινε.

Εἰς αὐτὴν τὴν δυστυχισμένην κατάστασιν μερικοὶ ἀπὸ τοὺς φηγάδες γραμματισμένους ἐμετάφραζαν καὶ ἔστελναν εἰς τὴν Ἑλλάδα βιβλία, καὶ εἰς αὐτοὺς πρέπει νὰ χρωστοῦμε εὐγνωμοσύνη, διότι εὐθὺς ὅπου κανένας ἀνθρώπος ἀπὸ το λαὸ ἐμάνθανε τὰ κοινὰ γράμματα, ἐδιάβαζεν αὐτὰ τὰ βιβλία καὶ ἔβλεπε ποίους εἶχαμε προγόνους, τί ἔκαμεν ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης καὶ ἄλλοι πολλοὶ παλαιοὶ μας, καὶ ἐβλέπαμε καὶ εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρισκόμεθα τότε. Ὅθεν μᾶς ἦλθεν εἰς τὸ νοῦ νὰ τοὺς μιμηθοῦμε καὶ νὰ γίνουμε εὐτυχέστεροι. Καὶ ἔτσι ἔγινε καὶ ἐπροόδευσε ἡ Ἐταιρεία.

Ὅταν ἀποφασίσαμε νὰ κάμωμε τὴν Ἐπανάστασιν, δὲν ἐσυλλογισθήκαμε οὔτε πόσοι εἴμεθα οὔτε πὼς δὲν ἔχομε ἄρματα οὔτε ὅτι οἱ Τούρκοι ἐβαστοῦσαν τὰ κάστρα καὶ τὰς πόλεις οὔτε κανένας φρόνιμος μᾶς εἶπε «ποὺ πᾶτε ἐδῶ νὰ πολεμήσετε μὲ σιταροκάραβα βατσέλα», ἀλλὰ ὡς μία βροχὴ ἔπεσε εἰς ὅλους μας ἡ ἐπιθυμία

τῆς ἐλευθερίας μας, καὶ ὅλοι, καὶ ὁ κλῆρος μας καὶ οἱ προεστοὶ καὶ οἱ καπεταναῖοι καὶ οἱ πεπαιδευμένοι καὶ οἱ ἔμποροι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ὅλοι ἐσυμφωνήσαμε εἰς αὐτὸ τὸ σκοπὸ καὶ ἐκάμαμε τὴν Ἐπανάσταση.

Εἰς τὸν πρῶτο χρόνο τῆς Ἐπαναστάσεως εἶχαμε μεγάλη ὁμόνοια καὶ ὅλοι ἐτρέχαμε σύμφωνα. Ὁ ἕνας ἐπῆγεν εἰς τὸν πόλεμο, ὁ ἀδελφός του ἔφερνε ξύλα, ἡ γυναῖκα του ἐζύμωνε, τὸ παιδί του ἐκουβαλοῦσε ψωμί καὶ μπαρουτόβολα εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ ἐὰν αὐτὴ ἡ ὁμόνοια ἐβαστοῦσε ἀκόμη δυὸ χρόνους, ἠθέλαμε κυριεύσει καὶ τὴν Θεσσαλία καὶ τὴν Μακεδονία, καὶ ἴσως ἐφθάναμε καὶ ἕως τὴν Κωνσταντινούπολη. Τόσον τρομάξαμε τοὺς Τούρκους, ὅπου ἄκουγαν Ἑλληνα καὶ ἔφευγαν χίλια μίλια μακρὰ. Ἐκατὸν Ἑλληνες ἔβαζαν πέντε χιλιάδες ἐμπρός, καὶ ἕνα καράβι μίαν ἀρμάδα. Ἀλλὰ δὲν ἐβάσταξεν. Ἦλθαν μερικοὶ καὶ ἠθέλησαν νὰ γένουν μπαρμπέρηδες εἰς τοῦ κασίδη τὸ κεφάλι. Μᾶς πονοῦσε τὸ μπαρμπέρισμά τους. Μὰ τί νὰ κάμομε; Εἶχαμε καὶ αὐτουνὼν τὴν ἀνάγκη. Ἀπὸ τότε ἤρχισεν ἡ διχόνοια, καὶ ἐχάθη ἡ πρώτη προθυμία καὶ ὁμόνοια. Καὶ ὅταν ἔλεγε τὸν Κώστα νὰ δώσει χρήματα διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους, ἢ νὰ ὑπάγει εἰς τὸν πόλεμο, τοῦτος ἐπρόβαλλε τὸν Γιάννη. Καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο κανεὶς δὲν ἠθέλε οὔτε νὰ συνδράμει οὔτε νὰ πολεμήσει. Καὶ τοῦτο ἐγένετο, ἐπειδὴ δὲν εἶχαμε ἕνα ἀρχηγὸ καὶ μίαν κεφαλή. Ἀλλὰ ἕνας ἔμπαινε πρόεδρος ἕξι μῆνες, ἐσηκόνετο ὁ ἄλλος καὶ τὸν ἔριχνε, καὶ ἐκάθετο αὐτὸς ἄλλους τόσους, καὶ ἔτσι ὁ ἕνας ἠθέλε τοῦτο, καὶ ὁ ἄλλος τὸ ἄλλο. Ἴσως ὅλοι ἠθέλαμε τὸ καλὸ, πλὴν καθένας κατὰ τὴν γνώμη του. Ὅταν προστάζουσε πολλοί, ποτὲ τὸ σπίτι δὲν χίτζεται οὔτε τελειώνει. Ὁ ἕνας λέγει, ὅτι ἡ πόρτα πρέπει νὰ βλέπει εἰς τὸ ἀνατολικὸ μέρος, ὁ ἄλλος εἰς τὸ ἀντικρυνό, καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὸν Βορέα, σὰν νὰ ἦταν τὸ σπίτι εἰς τὸν ἀραμπά, καὶ νὰ γυρίζει, καθὼς λέγει ὁ καθένας. Μὲ τοῦτο τὸν τρόπο δὲν κτίζεται ποτὲ τὸ σπίτι, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι ἕνας ἀρχιτέκτων, ὅπου νὰ προστάζει πῶς θὰ γενεῖ. Παρομοίως καὶ ἡμεῖς ἐχρειαζόμεθα ἕνα ἀρχηγὸ καὶ ἕνα ἀρχιτέκτονα, ὅστις νὰ προστάζει καὶ οἱ ἄλλοι νὰ ὑπακούουν καὶ νὰ ἀκολουθοῦν. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἴμεθα εἰς τέτοια κατάστασι, ἐξ αἰτίας τῆς διχονοίας, μᾶς ἔπεσε ἡ Τουρκία ἐπάνω μας καὶ κοντέψαμε νὰ χαθοῦμε, καὶ εἰς τοὺς στερνοὺς ἑπτὰ χρόνους δὲν κατορθώσαμε μεγάλα πράγματα.

Εἰς αὐτὴ τὴν κατάστασι ἔρχεται ὁ βασιλεὺς, τὰ πράγματα ἡσυχάζουν, καὶ τὸ ἐμπόριο καὶ ἡ γεωργία, καὶ οἱ τέχνες ἀρχίζουν νὰ προοδεύουν, καὶ μάλιστα ἡ παιδεία. Αὐτὴ ἡ μάθησις θὰ μᾶς αὐξήσῃ καὶ θὰ μᾶς εὐτυχήσῃ. Ἀλλὰ διὰ νὰ αὐξήσομεν, χρειάζεται καὶ ἡ στερεώσις τῆς πολιτείας μας, ἡ ὁποία γίνεται μὲ τὴν καλλιέργεια καὶ μὲ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Θρόνου. Ὁ βασιλεὺς μας εἶναι νέος καὶ συμμορφώνεται μὲ τὸν τόπον μας· δὲν εἶναι προσωρινός, ἀλλ' ἡ βασιλεία του εἶναι διαδοχική, καὶ θὰ περάσῃ εἰς τὰ παιδιά τῶν παιδιῶν του, καὶ μὲ αὐτὸν κι ἐσεῖς καὶ τὰ παιδιά σας θὰ ζήσετε. Πρέπει νὰ φυλάξετε τὴν πίστη σας, καὶ νὰ τὴν στερεώσετε, διότι, ὅταν ἐπιάσαμε τὰ ἄρματα, εἶπαμε πρῶτα ὑπὲρ Πίστεως καὶ ἔπειτα ὑπὲρ Πατρίδος. Ὅλα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἔχουν καὶ φυλάττουν μιὰ Θρησκεία. Καὶ αὐτοί, οἱ Ἑβραῖοι, οἱ ὁποῖοι κατατρέχοντο καὶ μισοῦντο καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη, μένουσιν σταθεροὶ εἰς τὴν πίστη τους.

Νὰ μὴν ἔχετε πολυτέλεια, νὰ μὴν πηγαίνετε εἰς τοὺς καφενέδες καὶ εἰς τὰ μπιλιάρδα. Νὰ δοθῆτε εἰς τὰς σπουδὰς σας, καὶ καλλίτερα νὰ κοπιάσετε ὀλίγον δύο καὶ τρεῖς χρόνους, καὶ νὰ ζήσετε ἐλεύθεροι εἰς τὸ ἐπίλοιπο τῆς ζωῆς σας, παρὰ νὰ περάσετε τεσσάρους-πέντε χρόνους τὴ νεότητά σας, καὶ νὰ μείνετε ἀγράμματοι. Νὰ σκλαβωθῆτε εἰς τὰ γράμματά σας. Νὰ ἀκούετε τὰς συμβουλάς τῶν διδασκάλων καὶ γεροντοτέρων, καί, κατὰ τὴν παροιμία, «μύρια ἤξευρε καὶ χίλια μάθαινε». Ἡ προκοπή σας καὶ ἡ μάθησις σας νὰ μὴν γίνῃ σκεπάρνι μόνο διὰ τὸ ἄτομό σας, ἀλλὰ νὰ κοιτάζῃ τὸ καλὸ τῆς Κοινότητος, καὶ μέσα εἰς τὸ καλὸ αὐτὸ εὐρίσκεται καὶ τὸ δικό σας.

Ἐγώ, παιδιά μου, κατὰ κακὴ μου τύχη, ἐξ αἰτίας τῶν περιστάσεων, ἔμεινα ἀγράμματος καὶ διὰ τοῦτο σᾶς ζητῶ συγχώρησι, διότι δὲν ὁμιλῶ καθὼς οἱ δάσκαλοί σας. Σᾶς εἶπα ὅσα ὁ ἴδιος εἶδα, ἤκουσα καὶ ἐγνώρισα, διὰ νὰ ὠφεληθῆτε ἀπὸ τὰ ἀπερασμένα καὶ ἀπὸ τὰ κακὰ ἀποτελέσματα τῆς διχονοίας, τὴν ὁποίαν νὰ ἀποστρέφεσθε, καὶ νὰ ἔχετε ὁμόνοια. Ἐμᾶς μὴ μᾶς τηρᾶτε πλέον. Τὸ ἔργο μας καὶ ὁ καιρὸς μας ἐπέρασε. Καὶ αἱ ἡμέραι τῆς γενεᾶς, ἡ ὁποία σᾶς ἄνοιξε τὸ δρόμο, θέλουσιν μετ' ὀλίγον περάσει. Τὴν ἡμέρα τῆς ζωῆς μας

θέλει διαδεχθῆ ἡ νύκτα τοῦ θανάτου μας, καθὼς τὴν ἡμέραν τῶν Ἁγίων Ἀσωμάτων θέλει διαδεχθῆ ἡ νύκτα καὶ ἡ αὐριανὴ ἡμέρα. Εἰς ἐσᾶς μένει νὰ ἰσάσετε καὶ νὰ στολίσετε τὸν τόπο, ὅπου ἡμεῖς ἐλευθερώσαμε· καί, διὰ νὰ γίνῃ τοῦτο, πρέπει νὰ ἔχετε ὡς θεμέλια τῆς πολιτείας τὴν ὁμόνοια, τὴν θρησκεία, τὴν καλλιέργεια τοῦ θρόνου καὶ τὴν φρόνιμον ἐλευθερία.

Τελειώνω τὸ λόγο μου.

Ζήτω ὁ βασιλεὺς μας Ὅθων!

Ζήτω οἱ σοφοὶ διδάσκαλοι!

Ζήτω ἡ Ἑλληνικὴ Νεολαία!

Ἡ ομιλία τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη πραγματοποιήθηκε στὴν Πνύκα στὶς 7/10/1838 καὶ δημοσιεύθηκε στὴν εφημερίδα «Αἰὼν» στὶς 13/11/1838.

